

Creativitat a l'escola: de la ficció a l'acció en 12 passos

Famílies, institucions i docents tenen a les mans la possibilitat de generar espais per a la creativitat i fer-la emergir. Perquè la creativitat s'entrena

per Nacho Ros Bernal

La creativitat no és un luxe, és una urgència; ningú no posa en dubte que els diversos reptes mundials passen per solucions noves, radicals, que abordin els diferents problemes socials.

Els 17 objectius de desenvolupament sostenible que va proposar Nacions Unides per a erradicar la desigualtat, la pobresa, el dany mediambiental, etc. per a l'any 2030, passen tots ells per posar el focus en l'educació. Tota la resta és posar-hi tiretes.

Les escoles volen pujar al carro. Acompanyen sovint les seves pàgines web amb unes frases i imatges esquitxades de nens amb pintures i molts colors. Però darrere de l'aparador, la realitat és que la creativitat no sempre és present a les institucions ni a les aules, o potser es malinterpreta. Per què passa això?

Com tota qualitat humana, és present en graus diferents, depenent de diversos factors com la genètica, l'ambient, el context social en què vivim, però sobretot, de si ho posem en joc molt o poc. I és que la creativitat s'entrena. Marina¹ diu que crear és "inventar possibilitats". Ara ningú no va dir que inventar possibilitats fos fàcil, còmode, sinó

que moltes vegades les companyes de la creativitat són la nostra capacitat de frustració, de perseverar i d'aixecar-nos.

Així, a les aules, des d'aquesta mirada de possibilitats que assenyala Marina, el mestre pot contribuir amb el seu alumnat a sensibilitzar i actuar amb creativitat per a transformar el nostre món, a través d'aquells objectius relacionats amb la reducció de la desigualtat, la fam, la pobresa, la salut, la igualtat de gènere, la necessitat d'aigua neta i sanejament, l'ús d'energia assequible i no contaminant, la possibilitat que el treball decent i legal sigui una realitat per a tothom, el desenvolupament d'infraestructures i innovació, l'existència de ciutats i comunitats sostenibles, la preservació i cura de la vida submarina, la vida d'ecosistemes terrestres, així com la

Inventar possibilitats no és fàcil ni còmode; la creativitat treballa la nostra capacitat de frustració, de perseverar i d'aixecar-nos

pau, la justícia i unes institucions sòlides i aliances per assolir objectius comuns. "Del que es tracta [...] és d'educar ciutadans feliços, lliures, emprenedors i creatius, que sàpiguen enfrontar-se al futur sense pors i sentint-se capaços de transformar les coses"².

Subratllo "sense pors". Un docent, per tant, ha d'actuar amb coherència, trencant inèrcies, ja que no es tracta que la creativitat sigui un contingut a tractar, una assignatura, ni que en determinat moment es facin servir tècniques creatives. No és un guarniment, ni una salsa per a alegrar l'aula. La creativitat és transversal en tot procés educatiu i com a part essencial del potencial humà, s'ha de contemplar en l'ésser integral, i en la coherència de pensar, sentir, dir, i fer³.

Per aquest motiu, es comprèn que la creativitat no es pot limitar a l'aspecte cognitiu o a la simple generació d'idees, sinó que és imprescindible considerar-la com una manifestació humana en què, de manera simultània, intervenen els pensaments, les emocions, el llenguatge,

la corporalitat. En última instància, la creativitat és l'expressió natural de l'esperit humà. Els nostres bloquejos personals i espirituals solen ser bloquejos de la creativitat i viceversa.

Justificada la urgència de la creativitat a les aules i al nostre món, procuraré aterrar, suggerint algunes accions concretes. I és que tota la nostra meravellosa imaginació humana és estèril, si no es materialitza, si no es transforma; i això és la creativitat. Més de vint-i-cinc anys d'experiència docent em van portar a proposar un terme que feia referència a aquest moviment que tots hem de generar: "Imaginació"⁴, joc de paraules pel qual se suposa, que hem de trobar formes per a dur la imaginació i allò que realment desitgem que succeeixi a les nostres aules (i a les nostres vides) a l'acció, a la realitat. En altres paraules, construir una nova realitat.

Per això, primer l'hem d'imaginar amb detalls, fent ús de la nostra capacitat d'imaginar futurs diferents, mitjançant tècniques de provada eficàcia com la visualització creativa. Visualitzem, doncs, un futur diferent, al qual ens apropiaran diferents accions:

La creativitat és l'expressió natural de l'esperit humà. Els bloquejos personals i espirituals solen ser de la creativitat i viceversa

A les Institucions:

1. Que l'educació l'escriguin els educadors, no els polítics.
2. Als centres educatius, seleccionar líders amb talent i intel·ligència creativa, persones que construeixin espais flexibles i polivalents d'aprenentatge, planificant temps i horaris que facilitin la realització de projectes interdisciplinaris.
3. Líders que sàpiguen connectar amb les famílies, anant més enllà d'agenda i mera informació. Que la família sigui una continuació del que passa a l'escola.
4. Líders que contractin mestres i docents implicats a oferir una educació creativa activa i real, amb la seva acció i exemple.

A les Famílies:

5. Afavorir el desenvolupament de moltes habilitats els

primers anys, no pretendre "especialitzar" massa aviat. Respectar el ritme i els interessos dels fills.

6. No confondre la creativitat amb el fet de no posar límits. Des del meu punt de vista (em mullaré), es tracta d'un dels grans errors del nostre temps: allunyar o contraposar la llibertat a la responsabilitat, caure en l'individualisme, oblidant el bé comú. Sense proposar-nos-ho, i no pretenc generalitzar, he comprovat com a les aules durant un parell de dècades no hem parat de rebre fills capritxosos, sense límits, egoistes i consentits.

Als Docents:

7. Formar-nos en creativitat. Conèixer com funcionem, com es bloqueja, com s'afavoreix, amb quins aspectes s'interrelaciona.
8. Formar-nos en metodologies actives.

Tota la nostra meravellosa imaginació humana és estèril, si no es materialitza, si no es transforma; i això és la creativitat

9. Trencar els nostres bloquejos creatius, identificant tota influència cultural, emocional o social, que inhibeixen o ens impedeixen treure el nostre ésser essencial, el nostre jo autèntic. Això es fàcil de dir en una línia, però es treballa amb "pic i pala" durant molt de temps, amb esforç i a ser possible, sota la direcció d'algú expert en la matèria.
10. Hem de posar l'esforç a desenvolupar i desbloquejar capacitats adormides en l'alumnat, posant l'accent en el procés i no tant en el resultat, de manera que el currículum és el mitjà, no la fi; són les eines que es fan servir per a desenvolupar-nos.
11. Cuidar al màxim el clima de l'aula, un clima de seguretat afectiva on poder equivocar-se, riure, lluitar i, si cal, patir junts.
12. Partir d'una actitud, d'un valor que volem treballar, polir, desplegar. L'altra cara de la creativitat són els valors, ja que tot progrés humà comporta un acte creatiu. Convertir-ho, des de l'acció, en un projecte cooperatiu. I des d'aquest projecte cooperatiu, treure'l fora de l'aula, mitjançant l'aprenentatge servei. Aprendre, en resum, a enfocar-se en l'actitud, virtut o valor a desplegar, emprant-ne el contingut, en un projecte cooperatiu que tingui la intenció de millorar, encara que sigui de forma modesta, el nostre entorn més proper.

La creativitat també són valors, ja que tot progrés humà comporta un acte creatiu. I convertir-lo, des de l'acció, en un projecte cooperatiu

Tant de bo aquest article faci una mica de llum en el camí cap al desenvolupament d'una autèntica creativitat a les aules, i a la nostra societat!

Nacho Ros Bernal és responsable d'Innovació de la Facultat d'Educació i Psicologia (UFV) i formador en Creativitat en el programa "Educació Responsable" de la Fundació Botín. És expert en Creativitat Aplicada, escriptor i director de cursetrats de temàtica educativa i social.

Referencias:

- ¹ Marina (2013). *El aprendizaje de la creatividad*. Ariel.
- ² Marina (2013). *El aprendizaje de la creatividad*. Pp: 37. Ariel.
- ³ Cabrera, J. (2008). *Conciencia y creatividad. Una Reflexión Transdisciplinar desde la Estimulación Interna a la Polinización Educativa*. Revista Encuentros Multidisciplinares (28), 10, 22-32.
- ⁴ Ros, N. (2019) *Imaginación. De la imaginación a la acción en la educación*. Kolima Books.

